

שלא כדרך הטבע

[שלח ב-E-Mail](#)

הלאומיות הפלשתינית, כמו כל לאומיות, לא תסתפק רק בסמלים ובהשתלבות ככוח עבודה בחזון הליברלי-ציוני

[הדפס](#)

רבינוביץ דני

[חזרה לתוצאות חיפוש](#)

הארץ, עמוד הדעות, 23 יולי 1995

הכותרת הראשית של "הארץ" מיום חמישי האחרון ממחישה באופן גרפי (וגיאוגרפי) את הבעיה המרכזית שתמיד לעמוד בין ישראל לפלשתינאים אחרי השגת הסדר הקבע. הכותרת מבשרת על "הגמשה ישראלית במו"מ: הפלשתינאים יקבלו עוד עשרות מיליוני קוב מים בשנה." לכאורה דיווח סביר על התפתחות משמעותית במשא ומתנה נוכחי. שתי מדינות (אחת קיימת, השנייה עתידית) מנהלות משא ומתן על משאב חיוני. זה, אגב, איננו ייחודי. מצבי גבול רבים בעולם, ובמיוחד במזרח התיכון, כרוכים בשאלות שליטה על מים וניצולם. סודאן ומצרים מנהלות ויכוח על הנילוס, ירדן וסוריה על הירמוך, לעיראק ולטורקיה ענייני מים עם שכנותיהן ועוד. המעניין במקרה של ישראל והפלשתינאים הוא שהדיון מתנהל שלא כדרך הטבע. שדרת ההר המרכזית של ארץ ישראל, המתמשכת כמו עמוד שדרה גבוה מהרי חברון שבדרום ועד הגלבע החוצץ בין אזור ג'נין לעמק יזרעאל, עשויה כולה סלעים גירניים חדירים למים. מי הגשמים שאינם ניגרים מיד בשיטפונות לים מחלחים אל מעבה האדמה, עד שבעומק מסוים הם נתקלים בשכבת סלע בעלת הרכב שונה, שאיננה חדירה למים. המים נקווים מעל השכבה הזאת, במה שמכונה אקוויפר - שכבה אוצרת מים. רצתה ההיסטוריה הגיאולוגית של הארץ ואקוויפר ההר של ישראל, שאליו ניגרים המים במעבה האדמה, נטוי מערבה. המים שמגיעים לתהום שמתחת לרמאללה ושכם הם אותם המים המזינים את מי התהום של מישור החוף. אפשר כמובן לשאוב אותם עוד ברמאללה, על חשבון הבארות שבמישור החוף. כלומר, כל טיפה שתלך לזה תיגרע מהאחר. הכותרת בעיתון, המבוססת כנראה על תדריך של שמעון פרס בפסגה באלכסנדריה, היא אפוא פרדוקסלית. בהנחה שאין כוונה לשאוב מים במישור החוף ולשגרם בצניורות במעלה ההר לפלשתינאים, כיצד יכולה מדינה שרוב שטחיה נמצאים במורד האקוויפר להיות זו ש"נותנת" מים לחברתה הממוקמת בראשו? בדרך הטבע, השליטה על מים היא בידי מי שיושב בראש נהר, לא ליד הים. אך פרס לא מתבלבל: ישראל, בטובה, "תגמיש" את עמדותיה ו"יתן" לפלשתינאים עוד מים. האמירה הזאת משקפת מציאות צבאית פוליטית, לא הידרולוגיה. פרס יכול "לתת" לפלשתינאים מים כי הוא, לשיטתו, ממשיך לשלוט בשטח ובמשאביו גם בטווח הבינוני והארוך. כאן קולע פרס לרחשי לב הציבור הישראלי לכל גוניו, כלומר נופל עמו לאותו פח. החזון הישראלי על השלום עם הפלשתינאים רואה מדינה פלשתינית בעלת סמלים של ממלכה, מבנה משטר זה או אחר וסוברניות לא מזיקה. שני תחומים מהותיים - הכלכלה והביטחון - יבטיחו עם זאת המשך שליטה ישראלית בפלשתינאים. כלכלתה הרחבה, החזקה והמתחזקת של ישראל תמשיך להשתמש בפלשתינאים כמאגר זול וזמין של ידיים עובדות. התשתיות של ישראל והליברליזציה שעוברת סוף סוף על כל חלקי המשק תהיה אבן שואבת להשקעות הביורוקרטיה הממאירה של פלשתינ הצעירה, הממלכתית והנחשלת תדחה פיתוח כלכלי. הפערים ילכו ויתרחבו. מבחינה ביטחונית, המדינה הפלשתינית תהיה אינות - ההיפך מישות. הסדרי הקבע שישראל תסכים להם לא יתירו לפלשתינ להחזיק צבא. האחריות להגנת גבולות המדינה החדשה, עם מערכי התרעה מתוחכמים, חיל אוויר, ארטילריה, כוחות שריון לפרישה מהירה ונשק אסטרטגי - יהיו של ישראל ורק של ישראל. השורה התחתונה, אם כן, היא מעין בנטוסטאן פלשתינית, מדינת חסות שפרנסתה והגנתה קשורות בישראל לטווח ארוך מאוד. זהו האקלים המדיני שבחסותו יכולה המדינה הדומיננטית שבמורד האקוויפר לקבוע שהיא "מגמישה" את עמדתה ו"נותנת" לזו שמשקיפה עליה מלמעלה עוד קצת מים. האם אלה שמנהלים בשם ישראל את המו"מ עם הפלשתינאים ממשיכים לעשות זאת מעמדת כיבוש? האם הם מנגנים את שירת הברבור של הכיבוש הצבאי, ובעת

ובעונה אחת כותבים את הלחנים שלצילם תקום שיטת שליטה אחרת? הבעיה איננה גינוני הנימוס של מנהיג ישראלי זה, או הביטויים שבהם משתמש אחר. הבעיה היא אופק שאיפות הפתרון של הציבור הישראלי. ההתמקדות הנוכחית בשתי השאלות הרציניות אשר נדחו לשלב הקבע, המתיישבים הישראלים ושאלת ירושלים, מטפחת את האשליה שאחרי שאלו ייפתרו תשקוט הארץ ארבע מאות שנה. שתי הבעיות הללו, על כל מורכבותן, הן אכן בנות פתרון - אנשים יצירתיים ורציניים ורצון עמוק לפתרון קיימים בשני הצדדים, וקנאים ילכו ויידחקו. אך אם בטווח ארוך יקום זיווג בלתי סימטרי של מדינת אדונים ישראלית עשירה וחזקה המואילה "לתת" לשכנתה, הרפובליקה העממית של פועלי הכפיים, מים ודברים חיוניים אחרים, יהיה שלום הקבע שעליו כולם חולמים דבר ארעי מאוד. הלאומיות הפלשתינית, כמו כל לאומיות, לא תסתפק רק בסמלים ובהשתלבות ככוח עבודה בחזון הליברלי-ציוני, וזרע הפורענות המזרח תיכוני לא ייעלם. התהליך הנוכחי איננו התחלה רעה. האופוריה החד צדדית המלווה אותו מצד ישראל והישראלים צריכה להיפסק.